

Використання методики CLIL у процесі вивчення теми “modal verbs” студентами факультетів іноземної філології ЗВО України

І. В. Шевченко, О. М. Кордюк

Миколаївський національний університет імені В.О. Сухомлинського
Corresponding author. E-mail: shevchenko2011@gmail.com

Paper received 21.05.20; Accepted for publication 10.06.20.

<https://doi.org/10.31174/SEND-HS2020-230VIII38-16>

Анотація. Стаття присвячена проблемі імплементації методики предметно-мовного інтегрованого навчання (CLIL) у процесі вивчення теми “Modal verbs” студентами факультетів іноземної філології ЗВО України. Актуально висвітлено низку переваг запропонованої методики під час вивчення вказаної теми з граматики, зокрема підвищення мотивації вивчення іноземної мови, розвиток творчих розумових здібностей студентів і цілеспрямованість засвоєння ними граматичних правил. Значущість методики (CLIL) полягає в тому, що студенти набувають і поглиблюють знання й компетентностей з граматики, які використовуватимуть у майбутній професійній діяльності.

Ключові слова: предметно-мовне інтегроване навчання, граMATика англійської мови, розумові здібності, ініціативна компетентність, майбутня професійна діяльність.

Постановка проблеми. Сучасна підготовка фахівців у ЗВО України передбачає отримання студентами міцних знань і компетентностей, за допомогою яких вони могли б вирішувати комунікативні завдання в межах своєї професійної діяльності. Тому належні знання з іноземної мови забезпечують конкурентну спроможність майбутнім фахівцям у процесі глобалізації, інтеграції й технологічного розвитку суспільства. Фахова спрямованість вивчення іноземної мови є важливою складовою в загальному переліку завдань, реалізація яких забезпечує успішність професійної діяльності майбутнього випускника.

Однією з переваг володіння професійною англійською мовою для студентів є можливість проводити наукові дослідження в закордонних університетах, брати участь у міжнародних дослідницьких групах та публікувати результати досліджень в міжнародних наукових журналах. Таким чином, глобалізація в сучасному світі та європейська інтеграція України сприяють прискоренню впровадження різноманітних методик навчання для підвищення якості освіти у закладах вищої освіти України.

Останні дослідження демонструють стрімке підвищення інтересу до впровадження методики предметно-мовного інтегрованого навчання (CLIL). Методика посідає одне з провідних місць у дослідженнях як вітчизняних, так і зарубіжних науковців. Аналіз останніх публікацій у цій сфері показує, що найбільш поширеною й перспективною з-поміж методик навчання іноземних мов, прийнятих у Євросоюзі, вважається CLIL (Content and Language Integrated Learning).

У сучасній методичній літературі CLIL трактується як методика, що дозволяє формувати іншомовну лінгвістичну і комунікативну компетенції у тому самому навчальному контексті, у якому відбувається формування загальних знань та умінь.

Аналіз сучасних досліджень і публікацій. Проблеми предметно-мовного інтегрованого навчання приділяли увагу С. Бобиль, Ю. Руднік, Ю. Соболев та інші науковці.

Серед зарубіжних дослідників предметно-мовного інтегрованого навчання слід виокремити таких науковців, як М. Аллен, А. Бонне, Д. Греддол, Л. Коллінз, Д. Марш, І. Тінг.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. В умовах глобалізації в освітніх системах різних країн світу використовується спільний досвід, виробляються навчальні стратегії та активізується робота з навчання учнів ЗЗСО або студентів ЗВО відповідно до їхніх культурно-історичних традицій, звичаїв і мовного різноманіття. У зв'язку з цим підвищується освітня значущість іноземних мов, а предметно-мовне інтегроване навчання дозволяє ефективно вирішувати ці завдання.

Мета статті. Проаналізувати погляди сучасних вчених у методичній і науковій літературі щодо використання методики CLIL з метою вивчення іноземної мови, звернути уваги на переваги і недоліки цієї методики, вказати на значущість граматичного аспекту англійського мовлення.

Виклад основного матеріалу. Сучасна методична література свідчить, що методика CLIL дає можливість забезпечити поступовий процес формування іншомовної лінгвістичної й комунікативної компетенцій у навчальному контексті, у якому має місце формування загальних знань та умінь. Система CLIL використовується під час вивчення немовних предметів (астрономія, алгебра, геометрія та ін.) іноземними мовами [5].

Термін CLIL (Content and Language Integrated Learning) був використаний Девідом Маршем у 1994 р. з метою визначення методики викладання і вивчення предметів іноземною мовою в середніх закладах освіти. Д. Марш стверджує, що в методиці CLIL вивчення іноземної мови трактовано як один із засобів вивчення інших предметів, що забезпечує потреби у навчанні, дає можливість переосмислювати і розвивати власні здібності у процесі комунікації [5].

На думку С. Джорджіо, методика CLIL є провідним напрямом у методиці викладання іноземної мови упродовж декількох десятиліть, оскільки лексична складова є фундаментальною основою розвитку комунікативних вмінь [3]. Дослідник П. Мехісто ж указує, що CLIL передбачає вдосконалення професійних навичок паралельно з комунікативними вміннями мови, яка вивчається. CLIL визначають як реформаційну в сучасній шкільній педагогіці, оскільки власне методика вимагає комплексних змін усередині системи освітнього процесу – від

розкладу шкільних занять до підготовки фахівців, здатних упроваджувати зазначену методика [6].

Підготовка майбутнього фахівця з англійської мови неможлива без ґрунтовних знань із граматики, тому одним із важливих питань у навчанні англійської мови з застосуванням методики CLIL є навчання граматики. Мовлення студента повинно бути граматично правильним.

Аналіз навчальних програм із «Практичної граматики англійської мови» галузі знань «01 Освіта», напряму підготовки «014 Середня освіта» спеціальності «014 021 Середня освіта (Мова і література (англійська))» для I і II курсів свідчить, що співвідношення годин аудиторних занять і годин, відведених на самостійну роботу, складає 30 % до 70 %.

Програмами «Практична грамика англійської мови» для студентів I курсу обох спеціальностей передбачено вивчення тем, що надають студентам базові знання з граматики англійської мови. Це теми: "Present, Past, Future Simple", "Present, Past, Future Continuous", "Present, Past, Future Perfect", "Infinitive" та ін. Однією зі складних тем з програмах ЗВО є "Modal Verbs", яка викликає у студентів ряд труднощів, оскільки як у середній, так і в вищій школі їй приділяється замало часу.

В умовах обмеження аудиторних годин на вивчення теми "Modal Verbs" і за допомогою методики (CLIL) доречним є запропонувати студентам під час самостійної роботи такі вправи, що охоплюють використання лексичних одиниць, передбачених на I і II курсах факультетів іноземної філології ЗВО України темами "Seasons and Weather", "My Working Day", "Choosing a Career" тощо.

З метою тренування знань використання модальних дієслів студентам можна запропонувати наступні вправи:

Must

Exercise 1. Comment on the meanings of the modal verb *must*.

1. Who says A must say B. 2. Knowledge must be gained by ourselves. 3. What everybody says must be true. 4. What can't be cured must be endured. 5. I felt sure it must be a ghost, a visitor from another world. 6. I think we must rely only on ourselves. 7. We must not look for a golden life in an iron age. 8. Caesar's wife must be above suspicion. And so should Caesar. 9. Well, I must have looked an ass. 10. My matches must have fallen out. I believe I must have dropped them somewhere just by the bridge. 11. At work today, my boss told me that I must stop sleeping. 12. He realized he must do it. 13. Henry must be still sleeping. 14. — Must I send the fax and write the contract today? — You needn't send the fax, but you certainly must write the contract. 15. Phil must have been looking for the right girl all his life. 16. There must be a legal loophole, a way out of this ridiculous marriage. 17. After all, if you are a teacher, you must, by nature, be an original and creative person [1].

Exercise 2. Open the brackets using the right form of the infinitive after verb *must*.

1. He looks intelligent. He must (be) a good chess player. 2. They must still (play chess), they really must (make) a break. 3. Ted looks upset. He must (lose) the game again. 4. The friends must (play) chess non-stop the whole day. 5. "Something must (keep) the children," said Aunt Molly. "They must still (look) for the dog." 6. She went red in the

face. She must (offend). 7. He must (know) about her state of mind long before, but finally he came to say that they must (do) something about it. 8. I realized that it must (be) a wrong word to use in a lady's presence, and that now I must (apologize). 9. He must never (be) poor. How should he know what poverty is? 10. The Browns must (fail) to get in touch with us. 11. The children must never (suffer), however difficult the situation may be. 12. Janice's number is still engaged. She must (be) on the phone all morning. 13. The Dean must (misunderstand) me. I didn't really mean that. 14. "Oh, you mustn't (go) yet." he protested. "You must (come) and see my new kitchen." — "Oh, it must (cost) you a fortune with all those new prices!" 15. She must really (make) your life unbearable all these years [2].

Exercise 5. Translate into English.

1. Ви повинні слідувати інструкції й у жодному разі не маєте натискати на цю кнопку. 2. Щоб викладати граматику, ви маєте зрозуміти, що мова – це система. 3. Щоб приготувати гарний торт, ви маєте спочатку гарно збити яйця. 4. Він повинен бути дуже сильним. Подивіться на його біцепси. Він, очевидно, тренується вже багато років. 5. Ти не маєш приходити додому так пізно. Ти, певно, не можеш зрозуміти, що це небезпечно. 6. Він, напевне, не впізнав її. Життя, мабуть, було вельми суровим до неї. 7. Диктор, напевне, неправильно вимовив це складне японське ім'я. 8. Луїза, напевно, знову закохалася. Достатньо просто подивитися на неї. 9. Поранений, певно, був непритомний декілька днів, перш ніж мисливці знайшли його. 10. Вдома, напевне, знову нікого немає. Очевидно, всі пішли на концерт [4].

Exercise 6. Analyze the meanings of the modal verb *have (to)*.

1. Everybody had a really enjoyable experience last night. 2. James had a farm on which he raised sheep. 3. Does he really have eight children? 4. Have a seat, please. I have to make a call before we leave. 5. You've just broken the law and you shall have to answer for it. 6. Norris had to learn a couple of hard lessons on his road to the top. 7. We'll have to label all the goods which we have to sell. 8. — When will you actually have to report? — I have no idea. 9. I think I'll have a snack, then I'll have look at the paper, maybe I'll have a nap before I return to my studies. 10. Dad has something to tell you, Nick, and he has to say it right now. 11. I have been living here for a couple of weeks and I have already fallen in love with the place. 12. Do I have to have another checkup, doctor? 13. Teachers have to be performers [2].

Exercise 7. Translate the sentences into Russian, paying attention to the meaning of the verb *have (to)*.

1. He had to raise his voice to be heard through the rising gale. 2. You don't have to cheer up if you don't want to! 3. Jane has to get up early to catch the coach. 4. You'll have to say it to his face. 5. I had to run for my life! But for my feet I would have long been dead! 6. Just think of the arrangements that have to be made. And the people we have to fetch. 7. You'll have to be very cautious, it wouldn't do for you to get caught. 8. He had to submit to his fate. He had no choice. 9. From now on, my son, you'll have to earn your own living. 10. Mary had to invent a story to escape from the house. 11. I understand, darling. Work has to come first. 12. It was something she had to put up with. 13. It was the cross he had to bear in life [2].

Exercise 10. Translate into English.

1. Сьогодні Олександрю треба поїхати до центру міста, тому що в нього там ділова зустріч. 2. Нарешті вона купила собі машину, і тепер їй не доводиться користуватися автобусом. 3. Якщо ви хочете отримати гарну освіту, вам необхідно багато працювати. 4. Я не можу піти з вами на вечірку, мені доведеться сидіти зі своєю молодшою сестрою. 5. Якщо він хоче бути здоровим, йому доведеться слідувати порадам лікаря. 6. Учора ми хотіли поїхати на пікнік, але не змогли, тому що, замість цього, нам довелося приймати неочікуваних гостей. 7. Містер Рич дуже заможний. Йому не доводиться заробляти на життя. 8. Більшість овочів можна їсти сирими, їх не треба готувати. 9. По суботах моїм дітям не доводиться лягати спати о восьмій годині, як звичайно, вони можуть не спати до десятої. 10. Сьогодні мені не потрібно готувати домашнє завдання, я все зробила вчора. 11. — Вам іноді доводиться їздити у відраження, чи не так? — Іноді трапляється. 12. Психологу доводиться допомагати людям долати труднощі, чи не так? 13. Мері довелося уважно слухати, щоб зрозуміти його. 14. Її довелося підкоритися його волі [4].

To Be (to)

Exercise 11. Comment on the form and meaning of the modal verb to be (to)

1. We are to decide it right now. 2. It was the first and the last ceremony I was to see. 3. Who is to do the talking today? 4. What am I to tell my parents? 5. The Government was to have reduced inflation. 6. When he found what his fate was to be, he got very enraged, he wouldn't submit to it. 7. I thought she was my love forever but it was never to be. 8. She couldn't make up her mind whether the letter was to be answered or not. 9. There was a fair in our little town and we put on red silk robes and painted our faces red. I was to tell people's fortunes. 10. "You are not to blame. How were you to know that they could have drugged me?" 11. Who was to have done the shopping? 12. A fortuneteller told me that I should be rich one day. I should soon be married, and after

that I was to have a severe illness, from which I was to recover. My next adventure would be to cross the water, after which I was to return to my country. 13. Whatever will be will be! You are to discover very soon that it can't be helped. 14. How was I to know all this was going to happen this summer? I just thought it was going to be a great lazy summer. How was I to know Carl Ray would come to town and turn everything into an odyssey? 15. Some months later she was to remember his words and wonder. 16. This was the way it was meant to be. 17. The new tax was to have been introduced last year, but the Verhovna Rada boycotted it [2].

Exercise 12. Translate into English.

1. Що ж мені робити, сер? Чи маю я поїхати? 2. Ми домовилися зустрітися завтра. 3. Детектив повинен провести розслідування. 4. Детектив мав провести розслідування, але обставини змінилися. 5. Прем'єр-міністр має вилітати в Ірак через тиждень. 6. Генерал мав вилітати на Балкани, але ситуація змінилася, і пілоту довелося повернути літак назад. 7. Ніна мала зробити багато речей, але забула про них. 8. Я знала, що це повинно було трапитися. 9. Він мав виступити на конференції, але несподівано захворів. 10. Який безлад! Хто мав прибирати сьогодні? 11. У жодному разі ви нікому не повинні говорити про це! 12. Вони збиралися одружитися, але це так і не трапилося. 13. Звідки я мав знати, що це? І що йому судилося стати моїм чоловіком? 14. Ти не з'їси жодної цукерки перед обідом, тому що я дуже на тебе розсерджуюся. 15. Вони попрямували до зали, де мав відбутися аукціон [4].

Висновки і перспективи дослідження. Сучасна методика CLIL мотивує навчання студентів, активує їх розумову діяльність, спонукає до осмисленого запланування матеріалу з англійської граматики, спрямовує на вдосконалення іншомовної компетенції та набуття знань із метою практичного їх застосування в майбутній професійній діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

- Bunting D.J. Grammar and Beyond. London. 2013, 327 p.
- Carter R., M. McCarthy. Cambridge Grammar of English. A Comprehensive Guide. Spoken and Written English Grammar and Usage. London, 2015. 456 p.
- Narrop E. Content and language integrated learning (CLIL). Limitation and possibilities. – Encuentro – № 12. – 2012. – P.75-70.
- Хведченя Л. Практическая грамматика современного английского языка / Л.В.Хведченя, Р.В.Хорень, И.В. Крюковская и др.; под общ. ред. Хведчени Л.В. – К.:Книжный дом. – 2005. – 688с.
- Marsh D. Content and Language Integrated Learning: The European Dimension. Actions, Trends and Foresight Potential. 2016. Retrieved December 18. URL: (<http://europa.eu.int/comm/education/languages/index/html>) (accessed (02.02.2018)).
- Mehisto P. Criteria for producing CLIL learning materials. – Encuentro – № 12.– 2012. – P. 15–33.

REFERENCES

- Khvedchenia L. Practicheskaya grammatika sovremennogo angliyskogo iazyka. / L.V. Khedchenia, R.V. Khoren, I.V. Kriukovskaya i dr.; Pod obshey rediktsiey Khvedcheni L.V. - Knizhny dom. - 2005. - 688 s.

The use of CLIL methodology in the process of studying the topic “modal verbs” by students of philology departments at universities of Ukraine

I. V. Shevchenko, O. M. Kordyuk

Abstract. The article is devoted to the problem of implementing the methodology of content and language integrated learning (CLIL) in the process of studying the topic “Modal verbs” by the students of foreign department of higher educational establishments in Ukraine. A number of advantages of the proposed method during the study of this topic in grammar are highlighted, in particular, increasing the motivation to learn a foreign language, the development of students' creative mental abilities and the purposefulness of learning grammar rules. The significance of the methodology (CLIL) is that students acquire and deep their knowledge and competencies in grammar, which they will use in their future professional activity.

Keywords: content and language integrated learning, English grammar, mental abilities, foreign language competence, future professional activity